

Theresa tar tøylene

Månedsbrev 10/2016

Theresa May – britenes nye statsminister – står overfor en formidabel utfordring. Hvordan løse Storbritannia trygt ut av EU?

Arne Jon Isachsen

Centre for Monetary
Economics (CME)

Demokrati er bra. David Cameron taper avstemningen om britisk medlemskap i EU. Han trekker seg. Theresa May, også hun fra Det konservative partiet i Storbritannia, som har rent flertall i Underhuset, tar over.

Brexit betyr Brexit

Som innenriksminister de siste seks årene var hun med i regjeringen til Cameron. Og som han, tilhenger av fortsatt medlemskap i Den europeiske union. Nå skal hun på ryddig vis ta Storbritannia ut av EU. For deretter å etablere nye ordninger med de 27 gjenværende EU-landene. Ingen enkel oppgave.

Hvor er opphavet til dette bruddet? I Moskva, vil noen si. Med sitt militære engasjement i Syria har president Vladimir Putin bidratt til en strøm av flyktninger fra Midtøsten til Europa. Som kom på toppen av alle øst-europeere som etter utvidelse av EU hadde full rett til å ta arbeid og bosette seg på de De britiske øyer. En ustyrlig immigrasjon inn i Storbritannia var det viktigste temaet for dem som stemte Nei til EU.

I de første ukene etter avstemningen den 23. juni var det mange som ville ha omkamp. Med 52 prosent «leave» (forlate EU) og 48 prosent «remain» (bli værende), kunne det jo tenkes at resultatet ville bli et annet ved en ny folkeavstemning. Diskusjonen etter den 23. juni har gitt folk mer og bedre informasjon om konsekvensene av «leave». Seks prosent av dem som sa Ja til utmeldelse, ville ikke sagt det i dag. Blant «remain» er det bare én

prosent som har skiftet mening. Flertallet mener altså noe annet nå enn på Sankthansaften, om vi skal tro gallupen. Men nei, Theresa er klokkeklar – ut har vi bestemt at vi vil, og ut skal vi.

«Hard Brexit» eller «Soft Brexit»?

Hvilken modell vil britene velge? «Hard Brexit» eller «Soft Brexit» snakkes det stadig om. For å forstå forskjellen mellom disse to alternativene, må vi ta utgangspunkt i Det indre marked og de fire frihetene. Fri bevegelse av varer og tjenester. Fri bevegelse av kapital og personer. «Soft Brexit» innebærer en avtale der britene også i fortsettelsen godtar de fire frihetene. Hvilket vil gjøre det enklere å takke for seg. Blir en parallell til EØS-avtalen vi har med EU, som er basert på de fire frihetene, samt at Norge hvert år betaler inn en sum penger til EU. I tillegg til at vi godtar et stadig ekspanderende regelverk produsert i Brussel.

«Soft Brexit» vil gjøre det lettere for City i London å beholde sin status som finansielt sentrum. Stikkordet her er «passporting», hvilket innebærer at man via kontor i London kan gjøre forretninger over hele linja, i alle EU-landene.

Britene vil ha bedre styring med, og kontroll på, hvem som bosetter seg på deres øyrike.

Britene vil også i fortsettelsen gjerne være med på de tre første frihetene. Akilleshælen er den siste – fri bevegelse av arbeidskraft, av mennesker. Britene vil ha bedre styring med, og kontroll på, hvem som bosetter seg på deres øyrike. Men nei, sier den tyske kansleren Angela Merkel. Og nei sier hele EU ellers. Britene kan ikke plukke på øverste hylle. Sier de Nei til fri flyt av personer, kan de ikke påregne fri og full tilgang til Det indre marked. Vel, sier Theresa May, «so be it» – grunnen til at vi melder oss ut er nettopp manglende kontroll på innvandring. Denne kontrollen vil vi ha tilbake. Løsningen som i så fall fremkommer, benevnes «Hard Brexit».

Utfordringer for City

Ved «Hard Brexit» vil City få problemer. Bank og forsikring vil måtte vurdere om noe av virksomheten skal flyttes ut av London, eller om man kan lage konstruksjoner. Som for eksempel ved å ha kontor i et EU-land, men likevel beholde mye av virksomheten i London. En del utflytting fra City må man påregne. Av de 360.000 arbeidsplassene som er her, kan det være snakk om at ti prosent forsvinner. Det vil også merkes på skatteinngangen ettersom folk i City rent lønnsmessig gjerne befinner seg i eliteserien med tilhørende, ikke ubetydelige innbetalinger til fellesskapet.

Hvor vil finansvirksomheten flyttes til? Sjefen for storbanken Morgan Stanley, Mr. James Gorman, tok noe overraskende til orde for at man trolig ville velge New York om flytting ut av City skulle bli aktuelt. Andre mener at

Frankfurt am Main vil stå sterkt. Her holder Den europeiske sentralbanken til, og her er det allerede omfattende finansielle aktiviteter. Dersom «passporting» fra London ikke lenger vil være mulig, vil Dublin og Luxembourg også være aktuelle byer ved beslutning om ny lokalisering av finansiell virksomhet.

Paragraf 50 tas i bruk i mars neste år

Tidlig i oktober gjorde Theresa May det klart at hun innen utgangen av mars neste år vil ta EUs paragraf 50 i bruk. Det betyr at britene frem til mars 2019 er medlem av EU. Men så er det slutt. To år er kort tid for de forhandlingene som forestår.

Ikke bare skal avtale om uttreden på plass, en ny handelsavtale med EU bør da også være på plass. Om så ikke er tilfelle, vil Storbritannia kun ha avtalen i Verdens handelsorganisasjon (WTO) å falle tilbake på. Videre er det behov for frihandelsavtaler med de 51 landene som EU nå har slike avtaler med, men som Storbritannia i mars 2019 ikke lenger vil være en del av.

På toppen av dette kan det være behov for en interim-avtale, det vil si hvordan det økonomiske samkvemmet mellom EU og Storbritannia skal se ut dersom avtaleverket nevnt over ikke er på plass innen fristen på to år.

Et lite lyspunkt, kanskje, for Theresa May og hennes regjering, er det forarbeidet David Cameron og hans finansminister George Osborne har lagt ned hva gjelder å pleie relasjonen til Kina. De to landene står nå på

god fot med hverandre, med betydelige planer om økonomisk samarbeid. Nylig godkjente Theresa May et prosjekt der det stats-eide China General Nuclear Power Group (CGN) står for en tredjepart av finansieringen av kjernekraftverket Hinkley Point i Somerset. Som takk for denne bistanden gis CGN anledning til senere å bygge sin egen-designede reaktor i Bradwell i Essex.

«A country that works for everyone»

Gode intensjoner er ikke nok

I sin økonomiske politikk har Theresa May gått temmelig hardt og utradisjonelt ut, sett med konservative øyne. Hun vil ha slutt på at de rike blir stadig rikere og på at eliten skor seg på resten. Foretak som tjener godt, må finne seg i å betale mer i skatt. Disse holdningene fanges opp i hennes fengende slagord «A country that works for everyone».²

Imidlertid er det forskjell på å ønske og å ville på den ene siden, og å få til på den andre

siden. Økonomisk sjefkommentator i Financial Times, Martin Wolf, er syrlig. Regjeringen «annonserer sine intensjoner», sier han, med «reaksjonene til andre bestemmer utfallet».

For så å hevde at tilliten til britisk økonomi har stupt siden Theresa May tok over. Hvilket enkelt lar seg avlese i form av en sterkt fallende pundkurs. Det, hevder Wolf, «reflekterer investorenes korrekte oppfatning av at de økonomiske utsiktene for Storbritannia har blitt verre».

Det blir spennende å se hvordan Brexit-prosessen vil spille seg ut. Kanskje er her smitteeffekter til andre EU-land? Kanskje regler for immigrasjon, i lys av Brexit, i større grad blir det enkelte EU-lands anliggende? I så fall kan den paradoksale situasjonen oppstå at den viktigste grunnen til britenes «takkt for oss» i EU – nemlig fri flyt av personer – faller bort nettopp som en konsekvens av britenes uttrekken. Mon tro om britene da vil ønske å melde seg inn igjen?

28 oktober 2016

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>

² Mon tro om ikke slagordet «a country where everyone works» ville passet en mer tradisjonell konservativ økonom bedre?